

Prugberger Tamás

A szakmai érdek-, és munkaküzdelen jogi és politikai megítélésének kérdése a pedagógus és a háziorvos demonstrációk vetületében

The Question of the Legal and Political Assessment of the Professional Interest and Labor Struggle in the Perspective of the Teachers' and General Practitioners' Demonstrations

Összefoglalás

A szerző kiindulásként kritikával illeti a magyar szakirodalmat, mely a munkaküzdelen vizsgálatát a sztrájkra szűkíti le, és nem foglalkozik a „lock out”-tal, valamint a bojkottal, holott az egyik a másikba csúszhat át. A szerző a tanulmányban kimutatja, hogy egy lokális sztrájk, bojkott vagy kizárás globális méretűvé, és úgyszintén egy helyi szintű tüntetés is összekapcsolódva egy lokális sztrájjal országos méretű sztrájjá és politikai küzdelemmé válhat. Ezért szükséges a kérdést komplexen vizsgálni.

Kulcsszavak: sztrájk, kizárás (lock out), bojkott, demonstráció, munkaharc, politikai küzdelem

Summary

As a starting point, the author criticizes the Hungarian literature, which narrows the examination of the labor struggle to the strike, and does not deal with the "lock out" and the boycott, even though one slips into the other. In the study, the author shows that a local strike, boycott or lock out can become global, and a local demonstration can become a national

PROF. DR. PRUGBERGER TAMÁS, egyetemi tanár, az állam- és jogtudomány akadémiai doktora (prugberger.tamas@t-online.hu).

strike and political struggle by connecting with a local strike. Therefore, it is necessary to examine the issue in a complex manner.

Keywords: strike, lock out, boycott, demonstration, industrial action, political struggle

ELMÉLETI ALAPVETÉS

Magyarországon a II. világháború lezárását követő demokratikus társadalmi berendezkedést 1948 végén felváltotta a Szovjetunió által az országra kényszerített kommunista diktatúra, amellyel nem fért össze semmiféle társadalomkritikai megnyilvánulás sem a politikában, sem a munka világában. Minthogy a politika és a foglalkoztatás nagyon is összefüggő jelenség minden társadalomban, mivel a munkanélküliség jelentős társadalmi feszültségeket okoz, ezért a kettő közötti összefüggést a foglalkoztatáspolitikát kapcsolja össze. Ez szükségszerűen megjelenik a társadalmi gyakorlatban. A munkaviszony esetében a munkáltatónak alá van rendelve a munkavállaló. A munkáltató e helyzetével könnyen vissza tud élni. Ezért alakultak meg a munkavédelmi szervezetek, vagyis a szakszervezetek annak érdekében, hogy a munkavállalói társadalmi réteg érdekeit érvényesítsék a munkáltatók gyakran megnyilvánuló önkényes fellépéseivel szemben. A munkáltatói szövetségek ugyanis éppen az előbb említett politikai összefüggések okán az államnál sokkal jobban el tudják érni saját érdekeik érvényesítését, mint a szakszervezetek, mivel az ország foglalkoztatási helyzete elsődlegesen tőlük függ. Minden ország gazdaságpolitikájának célja, hogy olyan termelő és kereskedelmi cégek létesítését segítse elő, amelyek szélesítik és sokszínűvé teszik a belső fogyasztási igények kielégítését és emellett diverzifikáltnak növelik az adott ország exportképességét, ezen kívül pedig pozitívan befolyásolja a foglalkoztatási rátát, mert leszorítja a munkanélküliséget. Ahhoz, hogy a munkaviszony körében a munkavállalók részéről megelégedés és munkabéke legyen, az szükséges, hogy a munkáltató szövetségek és a szakszervezetek meg tudjanak egyezni egymással olyan munkabérekben, munkaidőmértékekben, munkavédelmi és munkakörnyezeti feltételekben, amelyeket az egyes cégek dolgozói is elfogadnak. Ennek eszköze az állami részvétellel a koalíciós partnerek (munkáltatói szövetségek és szakszervezetek) részéről lezajló *háromoldalú országos megállapodások*.

Az európai integráció első szakaszában ez csak részben érvényesült, mivel a germán jogrendszerben, nevezetesen a Német Szövetségi Köztársaságban a szövetségi és a tartományi munkaügyi érdekegyeztetések állami részvétel nélkül a szövetségi és a tartományi szakszervezeti és munkáltatói szövetségek között gazdasági ágazatonként folynak (Zöllner et al., 2008). Az Európai Unió legtöbb államában azonban országos szinten az állami részvétellel folyó háromoldalú érdekegyeztetési rendszer alakult ki. Ezekben a tagállamokban a munka-, és szociálisügyi minisztérium képviselőjével a törvényileg szabályozott nemzeti munka-, és szociális tanácsban folyt és folyik ma is az alapvető munkaügyi kérdésekről folyó általános érdekegyeztetés. Ugyanakkor, míg Németországban a legfelső szintű ágazati érdekegyez-

tetés is állami részvétel nélküli kétoldalú bizottsági keretek között folyik, addig azokban a tagállamokban, ahol országos szinten a háromoldalú általános érdekegyeztetés érvényesül a nemzeti munka-, és szociális, illetve gazdasági tanácsban, a gazdasági ágazatonkénti és a területi érdekegyeztetések már állami részvétel nélküli kétoldalú ágazati bizottságokban folyik a szakszervezeti és a munkáltatói érdekképviselői szervezetek között (Bódis, 1994; Rens, 1992; Borbély, 1992). Magyarország ezen a téren az 1992. évi Munka Törvénykönyvében (Mt.) egy közbülső megoldást alakított ki azzal, hogy bár létrehozta az Országos Érdekegyeztető/Munkaügyi Tanácsot az itt bemutatott háromoldalú részvétellel, azonban hatáskörét – bár bővíthetően – igen szűkre szabta, amely a minimálbér, a maximális munkaidő meghatározására, valamint a csoportos munkaidő szabályainak esetleges módosítására terjedt ki.¹ Annak következtében azonban, hogy a hatáskörbővítésre tiltó rendelkezés hiánya miatt lehetőség volt, gyakorlatilag az Országos Érdekegyeztető/Munkaügyi Tanács informális módon az országos általános és ágazati érdekegyeztetés általános fórumává vált. Időközben azonban Herczogh László munkaügyi államtitkár, majd miniszter munkásságának köszönhetően megszületett az országos ágazatközi háromoldalú érdekegyeztetésről szóló 2009. évi LXXII. törvény, valamint az állami részvétel nélkül, gazdasági ágazatonként folyó országos és területi szinten ágazati párbeszédbizottságok között folyó érdekegyeztetést szabályozó 2009. évi LXXIII. tv. (Herczogh, 1999). Meg kell azonban jegyezni, hogy az országos háromoldalú általános érdekegyeztetésen annyi változtatás történt annál fogva, hogy a Nemzeti Munkaügyi Tanács a 2011. évi XLIII. tv.-nyel Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanácsá bővült és ezért a háromoldalú országos ágazatközi munkaügyi érdekegyeztetés fóruma a szociális partnereknek a kormánnyal történő megállapodása alapján a „Versenyszféra és a Kormány Állandó Konzultációs Fóruma” (VKF) lett. Ez által a magyarországi országos ágazatközi és ágazati érdekegyeztetési rendszer a legfelső szinten a háromoldalú részvételi rendszert követő tagállamok megoldásával egyezővé vált.

Mára a munkajog területén az EU az egyes uniós tagállamok szakpolitikai munkáját egészíti ki, mégpedig azáltal, hogy minimumkövetelményeket szab meg. A Szerződéssel – és különösen az EUMSZ 153. cikkével – összhangban az EU jogszabályokat (irányleveket) fogad el, amelyekben meghatározza a minimumszabályokat a munka- és foglalkoztatási körülmények, valamint a munkavállalók tájékoztatása és a velük folytatott konzultáció tekintetében. A 2009. december 1-je óta alkalmazandó Alapjogi Charta 28. cikke a kollektív tárgyaláshoz és fellépéshez való jogot is előírja: „[a] munkavállalóknak és a munkaadóknak, illetőleg szervezeteknek az uniós joggal, valamint a nemzeti jogszabályokkal és gyakorlattal összhangban joguk van arra, hogy megfelelő szinten kollektív tárgyalásokat folytassanak és kollektív szerződéseket kössenek, valamint hogy érdekközös esetén érdekeik védelmében együttesen lépjenek fel, a sztrájkot is beleértve”. Az Európai Unió azonban közvetlenül nem folytatott az érdekegyeztetés kérdésében jogharmonizációt. Közvetve azonban mégis integrálta az érdekegyeztetési folyamatokat azt követően, hogy az Európai Gazdasági Közösség Európai Közösséggé, majd Európai Unióvá alakult át. Ez a közvetett integráció abban nyilvánul általános formában meg, hogy a hatáskör növelésével felruházott Európai Parlament nem alkot a munkaügyek területén a szociális partnerek megkérdezése nélkül iránylevet, hanem előtte felkéri az Európai Szakszervezeti Szövetséget (ETUC), a Gyáriparosok és a Munkáltatók Európai Szövetségét (UNICE), valamint az Állami Vállala-

tok Európai Központját (CEEP), hogy a keretirányelv javaslatot tárgyalják meg és csak annak megtárgyalását követően és annak függvényében alkotja meg az irányelvet az Európai Parlament. Ennél fogva tehát háromoldalú érdekegyeztetés áll fenn már európai szinten is, amely lemege az országos legfelső szintre, ezt követően azonban már a szociális partnerekre van bízva az érdekegyeztetés állami részvétel nélkül. Ez érvényesül a munkaküzdalem esetén is, ahol jogszabályi előírás csak annyit mond ki, hogy a sztrájk és a kizárás alkalmazása előtt az egymással szemben álló feleknek az ún. „hülési idő” (cool-off period) betartásával egyeztető tárgyalásokat kell folytatniuk. Ebbe szakértők felkérésük alapján részt vehetnek, külső személyek csak akkor, ha szervezeti formában érintettek, mint munkavállalók. Ennél fogva szolidaritási sztrájkot szervezhetnek. Mindennek azonban el kell különülnie a politikától hasonlóan, miként az állam, vagyis a politika sem avatkozik már bele a szociális partnereknek sem országos, sem ágazati, sem területi, valamint munkahelyi vitáiba, így a sztrájkba és a lock out-ba sem. Rendkívüli beavatkozási lehetősége csak akkor van, ha az ilyen folyamat a közrend megzavarására irányul, amelynek sokszor anarchista garázda, vagy ellenzéki politikai jellegű kihatása van. Mind ez kifejezésre jut az Európai Szociális Kartának a szervezkedési jogról szóló 5. cikkelyéből, valamint a béralkuhoz való joggal összefüggésben a 6. cikkelynek a sztrájkot érintő 4. pontjában megfogalmazott szövegéből. Mindebből látható, hogy mind az Európai Unió közvetlenül nem, hanem csak közvetve, a szociális partnerekkel együttműködve befolyásolja az érdekegyeztetés és a munkaküzdalem intézményrendszerét és a nemzeti államok jogalkotása az érdekegyeztetéssel és az érdekvitákkal együtt a munkaküzdalem jogát, azonban a tagállamok számára lehetőséget biztosít arra, hogy ha munkaküzdalem túlmege a munkaügy keretein és politikai, vagy anarchista jellegű rendzavarássá fajul, a tagállamok rendészeti igazgatása nemzeti joguk felhatalmazásával beavatkozhasson.

A közvetett európai integrációs folyamatok eme hatásainak figyelembe vételével készülnek el az országos, a területi és a vállalati kollektív szerződések, valamint az üzemi megállapodások, amelyek a munkabéke biztosítékai.² Amennyiben a koalíciós partnerek az itt említett kérdésekben, vagy azok valamelyikében nem tudnak megállapodni, kerül sor az érdekegyeztetésre, illetve érdekvitára és ha az eredménytelen marad, jöhet a munkaharc, a munkavállalói oldal részéről a *sztrájk*, a munkáltatói oldal részéről pedig az üzembezáras, a lock out, illetve az Aussperrung. Az előbbi esetben a munkavállalók nem veszik fel a munkát, az utóbbinál a munkáltató zárja el a munkavégzés lehetőségét a munkavállalók előtt. A munkaharcnak e két formáját nemzetközi szokásjogi úton az „*arany formula*” (Golden formula) rendezi, mely előírja, hogy a sztrájknak erőszak-, és politikamentesnek kell lennie (Jura Europae; Prugberger, 2021). Ezért a politikai sztrájk tilos és a sztrájk megkezdése előtt jogszabályilag előírt általában hét napi tárgyalási kötelezettség, ezt megelőzően pedig a tárgyaló partnerek kijelölésére általában öt nap áll rendelkezésre (hülési idő). Csak e hülési idő eredménytelen letelte után lehet a sztrájkot elkezdni. Minthogy a sztrájknak erőszakmentesnek kell lennie, tilos bárkit kényszeríteni a sztrájkban való részvételre, a munkáltató pedig kívülről nem hozhat be munkavállalókat, pl. munkaerő kölcsönzéssel a sztrájk letörésére. Hogy ezt nem teheti meg a munkáltató, adódik az arany formulának abból az előírásából, hogy a munkavállalói oldal a gyengébb fél és ezért a munkaküzdalemben is bizonyos kedvezményekre jogosult. Ebből adódik, hogy a munkáltató a kizárást (lock out) csak jogellenessé vált sztrájk esetében

alkalmazhatja (Prugberger – Kenderes, 2011). A sztrájk politikamentességének kritériumából adódik az, hogy kívülről csak más cégek dolgozói avatkozhatnak be a sztrájkba szolidaritási sztrájk formájában, amelynek megtartását minden állam jogszabályi keretek közé helyezi (Szilágyi – Hrecska, 2021:9-10). Amennyiben a szolidaritási sztrájkra nem a jogszabályi keretek között kerül sor és nem munkavállalók folytatják, hanem a beavatkozásra más szervezetek és személyek részéről kerül sor, a sztrájk *demonstrációvá* szélesedik ki, amelytől ha nem határolódik el a sztrájk, könnyen jogellenessé válhat.

A demonstráció a társadalmi elégedetlenségnek egy kötetlen, csak áttételesen szabályozott formája. Ennek lehet a munkabéke szempontjából egy egészen jelentéktelen, de lehet komoly társadalmi feszültséget előidéző formája is. Ez a *bojkott*. Bojkottra sor kerülhet munkahelyen belül, de azon kívül is. Ha munkahelyen belül kerül sor a munkamegtagadásra, akkor az spontán módon valósul meg és általában a „sztrájkrendtartás” által előírt fent már bemutatott „hűlési időre” vonatkozó előírások megtartása nélkül. Ilyen volt a berlini filharmonikus zenekar részéről, amikor nem voltak hajlandók befogadni a zenekarba azt a fúvós művésznőt, akit Karajan a zenekarba szeretett volna behozni, mivel a zenekar hagyományosan férfi művészekből áll. Addig, amíg Karajan és a zenekar menedzsmentje nem volt hajlandó elállni ettől a tervtől, nem voltak hajlandók játszani. Ez a bojkott jogellenes volt a zenekar részéről, nem azért mert nem tartották be a sztrájkra előírt eljárási előírásokat, nevezetesen a hűlési időt, hanem azért, mert az indíték esélyegyenlőséget sértő, diszkriminatív volt. Ennek ellenére a menedzsment és Karajan a jogot figyelmen kívül hagyva hátrált meg. A menedzsment azért, mert félt, hogy Karajanhoz hasonló kvalitású karmestert nem biztos, hogy talál, Karajan pedig azért, mivel előrehaladott koránál fogva félt attól, hogy újabb vezető karmesteri szerződést nem biztos, hogy máshol kapni fog (Prugberger, 2019). A másik bojkottnak minősülő eset Magyarországon a Gyurcsány kormányzás utolsó évében, 2008 februárjában volt, amikor a budapesti autóbuszsofőrök közül többen megtagadták a reggeli munkakezdekskor a forgalomba való kimenetelt a hibás fékkel és kopott gumibroncsokkal ellátott autóbuszokkal az ónos eső és a köd okozta csúszásveszély miatt. A BKV jogtanácsosa jogellenes sztrájkknak minősítette a Debreceni Jogi Karon meghívásomra tartott előadásán az esetet, holott a szakirodalom (Horion, 1966) és a nemzetközileg kialakult gyakorlat (Jura Europae, é.n.) szerint ez egyértelműen bojkott, amit az előidéző körülmények alapján kell megítélni. Az előidéző okok pedig a buszsofőrök által nem vállalt emberéleteket veszélyeztető tömegszerencsétlenség kockázata, vagyis jogszerű indok volt (Prugberger, 2019).

A bojkottnak azonban lehetséges olyan erősen kiszélesedhető formája is, ami komoly feszültséget okozhat kisebb-nagyobb társadalmi közegekben. Tipikus esete ennek, amikor egy szakma a szolgáltatási tevékenységével leáll, nem sztrájk miatt, hanem azért, mert pl. a fogyasztóvédelmi szervezetek, vagy az állami szakhatósági szervezetek olyan intézkedést hoznak, amit a szakmai érdekvédelmi szervezetek a szakmát gyakorlók részéről méltánytalannak tartanak, vagy maguk a szakmát gyakorló termelők, iparosok és kereskedők érzik méltánytalannak az intézkedést és igénylik a bojkott megszervezését a saját érdekvédelmi szervezetük részéről. Ha pedig az érdekvédelmi szervezetük ezt nem teszi meg, akkor előfordul, hogy maguk lépnek bojkott formájában fel. Előfordulhat ennek ellenkezője is, vagyis olyan bojkott, amikor a szolgáltatást igénylők, vagyis a fogyasztók lépnek fel és bojkottálnak egyes termé-

keket, illetve termékgyártó és kereskedő cégeket (Prugberger, 2010; Prugberger – Kenderes, 2011). Ilyen eset volt, amikor az 1980-as évek közepén az egyik akkori magyar állami külkereskedelmi vállalat kékeslila velúr férfi és női cipőket vásárolt meg egy spanyol cipőgyártó cégtől, amelynek a talpa az első felhúzást követő lépéseknél levált. A tömeges reklamációk és visszavételek hatására a szerződés annullálását igényelte a magyar külkereskedelmi vállalat a spanyol cipőgyártótól, amely az eredeti állapot helyreállítását, a nagykereskedelmi vételárat és az elszállítás, valamint a visszaszállítás költségeit a magyar külkereskedelmi vállalatnak megtéríteni nem akarta. Ezért a magyar külkereskedelmi cég a spanyol cipőgyárral szemben a magyar cipőkereskedő cégek bojkottját helyezte kilátásba, ami hatott és beleegyezett a szerződés érvénytelenné tételébe és az eredeti állapot helyreállításába. A bojkottal való fenyegetés hatékonyabb és lényegesen gyorsabb eredményhez vezetett, mintha per útján nyert volna a magyar külkereskedelmi vállalat. A spanyol cipőgyár ugyanis nem tett eleget a szerződés megkötésekor az elvárható tájékoztatási kötelezettségének.

Komoly társadalmi feszültséget, gazdasági és szociális problémákat okozhat a bojkott, akkor, ha valamilyen szolgáltatás akár egy településen, különösen, ha az egy gazdasági, vagy más szolgáltatási centrumot is jelent, valamely szakma bojkottálja a szolgáltatásait. Ilyen most a Magyar Orvosi Kamara magatartása, amely megtárgyalta a háziorvosok egészségügyi szolgáltatásainak a honoráriumát és működési feltételeit az egészségügyet képviselő államtitkársággal, utóbb e megállapodás megszegésével felbízta a háziorvosokat arra, hogy ne írják alá az egészségügyi tárcával vállalkozóknak minősülő szolgáltatási szerződéseiket, hanem azokat tegyék a kamaránál letétbe.³ Az ilyen magatartás azóta, hogy a háziorvosok nem a településsel munkaviszonyban álló körorvosok, nem minősül sztrájkoknak, hanem bojkottoknak. Miként a pedagógus sztrájkok esetében, úgy itt is külső civil szervezeteknek minősülő, gyakorlatilag informálisnak minősülő politikai NGO-k avatkoznak be a pedagógusoknál sztrájkoknak minősülő munkamegtagadásokba, míg a háziorvosoknál ugyanez a helyzet azzal a különbséggel, hogy ott bojkottnak minősülő szolgáltatásmegtagadásról van szó. A kettő nagyon hasonló egymáshoz. Mind a kettőnél jelentősége van az országos és a területi megállapodásoknak. Csak míg a munka világával összefüggő háromoldalú országos megállapodási és kétoldalú kollektív szerződési érdekegyeztetés és a „pacta sunt servanda” elv, valamint a sztrájk munkajogilag szabályozva van, addig a bojkottnál és a kettőből az NGO-k rejtett, és általában kormánybuktató, vagy gyengítő beavatkozásával kialakuló demonstrációk nincsenek rendezve.

Ezért ezen a téren, de a munkaküzdelemnél is óriási a joghézag. A magyar sztrájktörvény, amely az 1989. évi VII. tv.-nyel lépett életbe és egyúttal hatályba, teljesen elavult, de már a megalkotásakor is hiányos volt. Csak a sztrájkot szabályozta, azt is hiányosan, de a kizárásról és a bojkottról egy szót sem szól (Prugberger, 2010). A magyar szakirodalom szinte kivétel nélkül csak a sztrájkokkal foglalkozik; Berki, 2022; Szilágyi – Hreckska-Kovács, 2021; Képesné Szabó – Balczer, 2016; Halmos, 2010; Herczog, 2009; Bródy, 2000; Radnay, 1995, 1992, 1990; Fabók, 1995; Pál, 1990), ami alól kivételt képez e sorok írója és Kenderes György, valamint Nadas György (Prugberger – Kenderes 2011; Prugberger – Nadas, 2015). Mi voltunk azok, akik komplexen és rendszerszemléletűen, jogdogmatikai összefüggéseiben szemléltük a munkaküzdelem és a bojkott, valamint az egyéb társadalmi elégedetlenségi artikulációk jogi relevanciáit minden nemű visszhang nélkül (Prugberger – Nadas, 2015). Ezért áll fenn

ezen a téren ma is egy óriási joghézag és ha a sztrájk vagy a bojkott általában informálisan és legtöbbször illegálisan demonstrációvá kiszélesedik, nem tud alkalmazni olyan közbülsőnek minősülő eszközöket, mint amilyen a sztrájknál az előzetes kötelező érdekegyeztetés, valamint a kollektív szerződéses hálózati intézményrendszere, valamint a sztrájknál alkalmazott elégséges szolgáltatás intézménye, amit a bojkottra is ki kellene terjeszteni. Amíg a jelenlegi sztrájktörvény helyett meg nem születik egy, a munkaküzdelem valamennyi formáját és a bojkottot, valamint a politikamentes legális demonstrációt magába foglaló kódex, addig a Kúriának kellene elvi állásfoglalással kialakítani törvényi, vagy joganalógiával⁴ egy olyan bírósági ítélkezési gyakorlatot, miszerint a kívülről jövő uszító jellegű provokációk rendeltetésellenes joggyakorlást, joggal való visszaélést jelentsenek. A nyugat-európai jogok egyike sem szűkíti le a „munkaharcot”, illetve a munkaküzdelmet (Arbeitskampf) csak a sztrájkra, hanem a kizárást mindenképpen, de legtöbbjük a bojkottot a sztrájjal együtt szabályozza és a gyakorlatban is együtt kezeli (Jura Europae; Tomandel, 1965; Horion, 1966; Mayer-Maly, 1967; Strasser, 1989; Trocsányi id., 1989; Löwisch, 2004; Zöllner et al., 2008)

Az ezekkel kapcsolatos konkrét jogi problémákat igyekszem a politikától nem mentes, három jogilag releváns eseten, illetve jelenségen keresztül megvizsgálni szigorúan a jogtudomány prizmáján keresztül. Az egyik a pedagógussztrájkokból kezdődött országos kiterjedésűvé vált demonstráció, a másik a magyar Orvosi Kamara által gerjesztett háziorvosoknak címzett bojkott felhívás, a harmadik pedig az olyan önálló demonstráció, amely az állam valamely intézkedését kívánja bojkottálni, pontosabban meghiúsítani. Ez utóbbiakhoz kapcsolódhatnak közvetlenül is külső politikai beavatkozások.

A PEDAGÓGUS SZTRÁJKOK DEMONSTRÁCIÓKKÁ TÖRTÉNŐ KISZÉLESEDÉSÉNEK MENETE

Ez év őszén kezdődtek el az utcai demonstrációk Budapesten a pedagógus-társadalom életkörülményeinek javítása érdekében, amely eleinte a pedagógusok bérének jelentős emelésére koncentrált. Az ezzel kapcsolatos bal-liberális politikai beállítottságú pedagógus szakszervezeti követelések jogosságát a kormány elismerte, és ígéretet tett arra, hogy mihelyt az Európai Bizottság a közös hitelfelvételből járó pénzt Magyarországnak átutalja, jelentősen megemeli a pedagógusbéreket. Addig is viszont, amíg ez meg nem történik, a költségvetés teherbírásának figyelembe vételével több lépcsőben béremelést végez. Egyik bal-liberális beállítottságú pedagógus szakszervezet sem nyugodott ebbe bele, hanem az érdekegyeztetési tárgyalásokat megszakítva utcai demonstrációkra hívta a diákokat, a szülőket, sőt a magyar társadalom széles rétegeit, amihez nemcsak a pedagógusok alulról szerveződött olyan mozgalmi csatlakoztak, mint amilyen a „Tanítanék” mozgalom, valamint a „Kockás inget” hordó pedagógusok, hanem a szervezők felhívására a szülők és a tanulók egy része is. A szervezők eredeti elképzelése az volt, hogy a tanárok bérkövetelésével összefüggő sztrájkmegmozdulások és demonstrációk szervezésében a politikai pártok ne működjenek közre. Ennek ellenére már az elmúlt év őszén Budapesten az Oktogontól a Teréz-, és a Szent István körúton a Margithíd forgalmát is akadályozó demonstráció során komoly irányító szerepet játszott a Momentum és annak elnöke. Az ezt követő további hasonló demonstrációkon pedig egyre nyíltabban

megjelent a szülők és a tanulók mellett a többi bal-liberális párt, élén a Demokratikus Koalícióval és annak elnökével, Gyurcsány Ferencsel, valamint feleségével, Dobrev Klára európai parlamenti képviselővel, aki mellesleg a metajurisztikus magyar árnyékkormány elnöke. A pedagógus sztrájkokat és demonstrációkat igyekeztek a vidéki városokra is kiterjeszteni.

Eme bal-liberális ellenzéki pártokkal összejátszó pedagógus szakszervezeti vezetők e pártok nyomására minden érdemi tárgyalástól már a kezdet kezdetén elzárkóztak és nem átalakítottak heccelni a tanulókat arra, hogy álljanak a tanári bérkövetelések mellé és ne vegyenek részt tankötelezettségük ellenére, azt megsértve a szervezetenként folyó iskolai oktatásban és ennek helyeslésére igyekeztek rávenni a szülőket is. A múlt év őszétől rendszeresen hetenként, kéthetenként ismétlődtek az utcai demonstrációk. Ez eddig azzal tetőzött, hogy az alulról jövő kezdeményezésként aposztrofált megmozdulás keretében az új évet (2023) követő napon Miskolcra elindult Gödöllőn keresztül egy menet az ismert követeléseiket, a pedagógus bérek és az oktatási színvonal emelésére, valamint az oktatáspolitikai lényegében bal-liberális módosítására irányuló követeléseiket tartalmazó táblákkal. A menet az új év (2023) hetedik napjára ért végcéljához, a budapesti Kölcsey Gimnáziumhoz. Itt a velük szimpatizáló mintegy kétezzer fős hallgatóság előtt a felszólalók elmondták követeléseiket utalva arra, hogy amíg az általuk igényelt béremelésekre, oktatási reformokra nem kerül sor, addig folytatják demonstrációjukat, igyekezve azt egyre szélesebbre kiterjeszteni. Mínderre lehetőséget adott az a tény, hogy a pedagógus sztrájkoknak sorozatos tüntetésekké és demonstrációkká válásához nagyban hozzájárult az a nagy összegű pénzügyi támogatás, ami a Democracy and Pluralism nevű Soros érdekeltségű szervezettől eredeztetve a Human Platform Egyesülettől kaptak meg a szervezők. A Humán Platform Egyesület 2022. évi beszámolója szerint ugyanis a Democracy and Pluralismtól kapott 54,5 millió forintból fedezte az ügyvezetés a Tanítanék Mozgalom demonstrációinak megszervezésével és megtartásával kapcsolatos költségeket.⁵

Ez viszont már túlmegy a sztrájk, sőt a bojkott keretein. Figyelemmel az USA-ból kiinduló és az Európai Unió által is felkarolt LMBTQ propagandistáknak a tanintézményekben történő szabad szexuális „felvilágosító” tevékenységének legalizálására irányuló követeléseit is tartalmazó „reform” igényeire, mindez kezd nagyon hasonlítani a 2015. évi ukrainai eseményekhez. Azokhoz a demonstrációkhoz, amelyek 2015-ben Ukrajnában az USA demokratapári kormányzata támogatásával, a résztvevők napi díjazása mellett a kijevi Majdanon zajlottak kormánybuktatási céllal. E kívülről irányított demonstrációk országossá kiterjedve a nemzeti kisebbségek nyelvét és kollektív jogait elismerő Janukovics kormány megbuktatáshoz, szélsőséges vad nacionalizmushoz, a nemzetiségekkel szembeni intoleranciához és az ukrán társadalom tragédiájához vezetett (Prugberger, 2022).

E bal-liberális pártok hazai és külföldi európai parlamenti képviselői, valamint a magyar árnyékkormány azon dolgozik, hogy Magyarország ne kaphassa meg az Európai Unió által a tagállamok és így Magyarország kötelezettségvállalásából felvett hitelből visszafizetéssel nem terhelt neki járó pénzügyösszeget. Ezekhez a demonstrációkhoz még becsatlakoztak az LMBTQ szervezetek hazai képviselői is, mivel a kormány megtiltotta, hogy az óvodákban és az iskolákban a születési nemek művi megváltoztatásával összefüggő nézeteiket terjeszthessék. E visszás jelenségekkel szemben érdekes módon a két bal-liberális kötődésű szakszervezet a mai napig nem lépett fel. Ugyanakkor az is tény, hogy a Kormány részéről sem történt a

közelmúltig a költségvetés terhére komolyabb bérrendezési kísérlet, hanem a nagyon is bizonytalan európai uniós pénzekre várt, amiket a Bizottság durva jogsértéssel részben még most is visszatart. Ennél fogva a jelentős mértékű orvosi bérrendezés mellett a pedagógusok bérrendezésének közelmúltig eltolódása indokoltan okozott társadalmi feszültséget. Sajnálatos mindazonáltal, hogy nincs a Munkástanácsoknál, valamint a LIGA-nál, vagyis a két konzervatív szakszervezeti országos szövetségnél pedagógus szakszervezet, amely egyensúlyt tudna teremteni a bal-liberális kitérésekkel, túlzásokkal szemben.

Ez különösen fontos lett volna az elégséges szolgáltatás meghatározása kérdésében, amelylyel koncentráltan foglalkozik Hungler Sára kitűnő jogdogmatikai elemző tanulmánya a pedagógus sztrájkokról, ami a Munkajog c. folyóiratban a közelmúltban jelent meg (Prugberger, 2022). Helytállóan utal arra, hogy a minimális szolgáltatást olyan területen kell biztosítani, ahol a sztrájk, de ugyanígy a lock out és a bojkott, valamint a demonstráció is (ez utóbbi háromra történő kiterjesztés tőlem) „a lakosság szokásos életkörülményeit veszélyeztető akut nemzeti válsághelyzetet eredményezhet”. Megítélésem szerint egyértelműen ilyen terület a közoktatás, ahol az oktatásbeszüntetés előidézhethet parttalanú váló politikai válsághelyzetet. Példa erre az 1968. évi franciaországi diáktüntetés, amelynek a francia társadalmat akkor megrázó jellegéről írásom végén még szólok. Hungler nézetével egyezően magam is azon az állásponton vagyok, hogy a közoktatás területén fennálló elégséges szolgáltatás mértékét és módját tételesen és jogilag rendezni kell, ami 2023 júniusában és októberében a 453/2023 (X. 5.) sz. kormányrendelet által módosított 401/2023 (VIII. 30). sz. kormányrendelettel megtörtént, azonban a szociális partnerek bevonása nélkül. Egyet értve e tekintetben Hungler kritikájával, hogy hiba volt, hogy „a magyar pedagógusok képviselői semmiféle módon nem vettek részt a kormányrendelet megalkotásában.” (Hungler, 2023). Tárgyilagosabbá alakulhatott volna a jogalkotás menete, ha a kormány a rendelet megalkotása előtt a két ellenzék érzelmű bal-liberális pedagógus szakszervezet, valamint a kormány politikájához közel álló Liga Szakszervezeti Szövetség és a Munkástanácsok képviselőinek a bevonásával, vagyis mindkét oldal véleményét meghallgatva tárgyalást folytatott volna velük.

AZ EDDIG LEZAJLOTT ÉS EZT KÖVETŐEN VÁRHATÓ ESEMÉNYEK KÖVETKEZMÉNYEINEK JOGI KIÉRTÉKELÉSE

Kezdjük a dolgot az elejével. A fentiekből kitűnően a történetek a pedagógusok javára indokolt szakszervezeti bérköveteléssel indultak. Ennek jogosságát a magyar Kormány az Országgyűlésben elismerte és ígéretet tett a teljesítésre, amit mindenekelőtt nagyobb mértékben az Európai Bizottságtól járó európai uniós pénzforrásokból kíván – mihelyt megkapta –, azonnal teljesíteni, ha pedig a Bizottság a kifizetést késlelteti, vagy visszatartja, az esetben több lépcsőben ütemezve a költségvetés teherbírása szerint teljesíti. A bal-liberális szakszervezetek, nevezetesen a Pedagógus Szakszervezet és a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete ezt az ajánlatot visszautasították és tárgyalás helyett a már említett politikai szervezetekkel együtt utcai demonstrációkra hívták a pedagógusokat, a diákokat és a szülőket egyaránt, párhuzamosan meghirdetve és megszervezve a pedagógusok sztrájkját anélkül, hogy az elégséges szolgáltatásban megállapodtak volna. Ennek ellenére néhány pedagógus

sztrájkba lépett még a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény megalkotása előtt, amit azt követően is folytattak. E miatt elbocsátásukra került sor. Mostanra az utcai demonstrációk a visszavételük követelésével is kiegészültek.

A bal-liberális politikai beállítottságú pedagógus szakszervezetek először is azzal sértették meg a sztrájktörvényt, hogy a tárgyalóasztaltól anélkül álltak fel, hogy az elégséges szolgáltatásban megállapodtak volna a kormány képviselőivel. Az elégséges szolgáltatás az oktatásban többrétű probléma. A nagykorúság alatti alsó-, és a középfokú iskolai oktatás és nevelés esetén elégséges szolgáltatásnak nem felel meg az iskolában lévő tanulók felügyelete, amiből hiányzik a nevelés és az oktatás. Az oktatásról és egyúttal az oktatással összefüggésben álló magatartásra nevelésről legalább online formában gondoskodni kell, amit a sztrájkot szervező szakszervezetnek az iskola vezetésével meg kell oldaniuk. Ezt a bal-liberális kötődésű szakszervezetek elhárították, mert komoly és felelősségteljes közreműködési tevékenységet kellett volna kifejtetniük. Mindebből kiderült hogy a két bal-liberális pedagógusszakszervezet sem pedagógus, sem diák, sem pedig szülői érdekeket nem képvisel, hanem inkább kormányváltást célzó bal-liberális ellenzéki érdekeket. Ez egyértelműen kitűnik abból, hogy miközben a két ellenzéki oldalon álló pedagógus szakszervezet és az árnyékkormány béremelést követel a pedagógus társadalom javára, a hazai ellenzék európai parlamenti képviselő csoportja – miként erről már szó esett – mindent megtett és megtesz most is annak érdekében, hogy Magyarországnak a koronavírus járvánnyal összefüggő helyreállítási alaphól járó pénzek minél később és minél kisebb összegben érkezzenek meg. Cél ugyanis ezzel az, hogy a szükséges béremeléseket így meg lehessen akadályozni, vagy legalábbis meg lehessen csonkítani és az elégedetlenséget továbbra is fenn lehessen tartani.

Mindezt figyelembe véve és tekintettel a vita elhúzódó jellegére, a magyar kormány akár az orvos-bérek rendezésével együtt párhuzamosan, valamivel szűkebb mértékben, de arányosan mindkét területen hajthatott volna béremelést végre azzal, hogy mihelyt megjön az Uniótól a helyreállítási alaphól a Magyarországnak járó forrás, mindkét oldal béremelését abból arányosan és párhuzamosan tovább folytatja. Ha pedig ez az utóbbi nem jönne össze az Unió miatt, akkor a kormány ígérete szerint a költségvetésből folytatódhatott volna e második, mindkét irányban megjelenő bérrendezés. Lehetett volna ilyen megállapodás irányában tárgyalni mind a két területen a koalíciós partnerekkel. Annak ellenére, hogy nem így járt el a kormány, e megmozdulások valamennyi résztvevője, mind a pedagógus szakszervezetek, mind a mögöttük meghúzódó álcivil szervezetek (NGO-k) és ellenzéki pártok, mind a demonstrációkban résztvevő tanárok, diákok és szülők jogsértően jártak el és járnak el a jövőben is. A tanárok azért, mert nem a Sztrájktörvényben előírtak szerint az ún. „hűlési idő”, azaz 5 nap tárgyaló delegáció kijelölése és 7 napos kötelező előzetes tárgyalás be nem tartásával megszervezett sztrájkban vettek részt összekötte politikai demonstrációval, a tanulók iskolalátogatási kötelezettségük nem teljesítésével, a szülők pedig a tanulók iskolalátogatási kötelezettségének nem teljesítésére való buzdításával, valamint őket nem illető sztrájkban való részvétel miatt. Mindez bekövetkezhet más hasonló eseményeknél is, a munkaküzdelemnek a politikai küzdelmekről el nem határolt hiányos jogi szabályozása és a kettőt egymástól el nem különítő, el nem határoló, joginak nem mondható kiforratlan politikai gyakorlat miatt.

Itt kell még szólni arról is, hogy a külföldi, pontosabban a nyugat-európai államok munkajogi jogszabályai előírják a szociális partnerek számára a háromoldalú függetlenséget, in-

dependenciát. Ennek alapján mind a munkáltatói szövetségeknek, mind a szakszervezeteknek egymástól, harmadik hatalomtól, valamint az államtól függetlennek kell lenniük. Ha ez a három kritérium valamelyik oldalon nem áll fenn, mivel a munkáltatói szövetség vagy a munkáltató megalkusznak egymással a munkavállalók terhére, az általuk megkötött megállapodás, kollektív szerződés érvénytelen. De ugyanígy érvénytelen minden olyan munkajogi intézkedés és így a sztrájk is, ha abban harmadik hatalom, ellenzéki párt, vagy külső szervezet, pl. NGO-k vesznek közvetlenül, vagy közvetve felbujtóként részt. Így az ilyen jellegű sztrájk is érvénytelen, vagyis a sztrájkmozdulás hatóságilag betiltható. Ugyanez érvényesül értelemszerűen, ha ily módon a sztrájk külső beavatkozás (harmadik hatalom) következtében válik demonstrációvá, vagy szélesedik ki bojkottá, mely utóbbiról később esik majd szó. Ugyanakkor fennáll az állammal szembeni függetlenség, ami ha sérül, jogállamisági problémát vet fel, amely a sértett fél részéről alkotmánybírósághoz fordulással oldható fel. A magyar munkajogi szabályozás sajnos csak az elsőt, vagyis az ellenérdekű féltől való függetlenséget írja elő, amit indokolt lenne az itt bemutatottak szerint háromoldalúvá tenni (Prugberger, 2000).

A munkaharcról szóló 1998. évi „Sztrájk törvény” az időközi módosítások ellenére is teljesen hiányos és egy szóval sem említi a kizárást, valamint a bojkottot és mindennek kormánybuktatási célzatú demonstrációvá és/vagy blokáddá kiterjesztésnek tilalmát. Nem tartalmazza továbbá e tilalom megsértésének közigazgatási, alkotmányjogi, valamint esetleges büntetőjogi jogkövetkezményeit sem. Ez utóbbira utalni azért is lényeges, mert az elbocsájtott pedagógusok visszavételét követelő demonstrációban kormány-, és miniszterelnök-menesztést követelő táblákat is szép számmal vittek. Mindezekért elsősorban a bal-liberális kötődésű szakszervezetek a felelősek, amelyek az érdekvédelemből kilépve, és azzal nemcsak jogilag, hanem erkölcsileg is visszaélve az államrend erőszakos megváltoztatásában kívánnak az ellenzéknek segédkezet nyújtani. Ezért a kormány keresettel élve igényelheti a bíróságtól annak kimondását, hogy a pedagógus szakszervezetek, csatlakozó többi szervezettel együtt átlépték hatáskörüket, ami súrolja az államrend erőszakos megdöntésére irányuló kísérletet és emiatt az egyéni felelősségre vonásokon túlmenően a bal-liberális pedagógus szakszervezeti tevékenység betilthatóvá válik.

Mindez nagyon is időszerűvé vált a 2023-as év elejére, mivel a bal-liberális beállítottságú Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete január 23-i kezdéssel egy hétig tartó sztrájkot hirdetett meg kilenc pontos homályos módon felsorolt követelésekkel. A sztrájkot parttalan módon hirdették meg, amelyben nem volt kizárt a tanulók, a szülők, és egyéb szervezetek részvétele. Ezzel kapcsolatosan több neuralgikus kérdés merül fel, amit érdemes kielemezni abból a szempontból, hogy milyen következményei lehettek volna és lehetnek hasonló esetekben. Az egyik, hogy nemcsak a magyar Sztrájk törvény, hanem a sztrájk folytatására kialakult nemzetközi sztrájkrendtartásokba foglalt szokásjogilag kialakult ún. „arany formula” szabályai értelmében a sztrájkot megelőzően hét napos egyeztető tárgyalást szükséges tartani, amelyet meg kell, hogy előzzön egy ötnapos időtartam, amely alatt a felek összeállítják a maguk tárgyaló delegációját. A tárgyaló delegáció összeállítására szánt ötnapos határidő viszont országos kiterjedésű sztrájk esetén megduplázódik és így tíz napra módosul. Tekintettel arra, hogy ez esetben országos kiterjedésű sztrájkról volt szó, a tárgyalással és a tárgyaló delegációk összeállításával, valamint a törvényileg is

meghatározott hétnapos tárgyalási idővel együtt az ún. „hűlési idő” tizenhét napi időtartamot kell, hogy elérjen. Amennyiben ennél rövidebb időn belül kezdené el a tényleges munkabeszüntetést, vagyis a sztrájkot a szakszervezet, a Belügyminisztérium Oktatási Államtitkársága a Belügyminisztérium nevében keresettel fordulhatott volna a Fővárosi Törvényszék munkaügyi kollégiumához a sztrájk jogellenességének kimondása iránt eljárásjogi előírások megsértése okán. Abban az esetben pedig, ha a sztrájk veszélyesen politikai demonstrációvá szélesedett volna ki, vagyis a sztrájkjal, valamint a szolidaritási sztrájkjal érintett munkavállalókon kívül mások is részt vesznek benne, mind az eredeti szervező szakszervezet, mind a hozzá csatlakozó szakszervezetek és egyéb politikai töltésű szervezetek működésének közigazgatási úton történő megvonása is jogszerűvé válhat. Ma már a külföldi és a belföldi bal-liberális ellenzéki politikai gyakorlat alapján kell, hogy annyi tapasztalata legyen a posztkommunista közép-európai régióban a kormányoknak, így a magyarnak is, annak megítélésében, hogy mikor válik az alkotmányos rend megváltoztatására irányulóvá egy sztrájkból kiinduló bojkottal kevert demonstráció olyan zavargássá, amely alkotmányos keretek között közigazgatási beavatkozást igényel esetleges büntetőjogi eljárások megindítása mellett.

A MAGYAR ORVOSI KAMARA BOJKOTTRA INSPIRÁLÓ FELHÍVÁSA A HÁZI ORVOSOKNAK CÍMEZVE

A Magyar Orvosi Kamarával (MOK) a kamarai közgyűlés előtt egyeztetett a belügyi tárca egészségügyekért felelős titkársága, amelyben megállapodás született a házi orvosi szolgálat feltételeiről, a bérekről és a szolgálatot érintő egyéb szervezeti módosításokról. Az ezt követő MOK közgyűlésen hozott határozat mindezt egyoldalúan megváltoztatta és felhívást intézett a házi orvosokhoz, hogy ne írják alá az egészségügyi államtitkárság által a MOK-kal egyetértésben megszövegezett egészségügyi szolgáltatások nyújtására irányuló tartós vállalkozási szerződéseiket, hanem azt egyelőre helyezték aláíratlanul letétbe a MOK-nál. A lakosság irányában az általuk alá nem írt egészségügyi szolgáltatásra vonatkozó vállalkozási jogviszonyukból eredő feladataikat azonban egyelőre lássák el. Mindez nem más, mint általános, országos kiterjedésű bojkottal történő fenyegetés. Erre minden valószínűség szerint a Dobrev Klára ellenzéki árnyék kormányának egészségügyi árnyékminisztere kezdeményezésére került sor, aki foglalkozását érintően maga is házi orvos és aki a 2022. április eleji parlamenti választásokon a szintén az ellenzékot képviselő Márki-Zay Péter miniszterelnök-jelölt kormányának az egészségügyi miniszter jelöltje volt (Prugberger, 2022). Egyelőre a kormány tételes jogi norma hiányában nem tud mást tenni, mint erkölcsi inkorrektssággal bírálja a MOK-ot. Egyértelműen léphetne fel és adott esetben a bírósághoz is fordulhatna, ha lenne olyan előírás, amely szabályozná az ilyen területeken is az adott területre érvényes érdekvédelmi szervezeteknek az állammal kötött háromoldalú megállapodásait, azok be nem tartását az államot is terhelő politikai szankcióval ellátva. Ugyanennek kellene érvényesülnie az államnak valamelyik érdekvédelmi szervével kötött megállapodásánál, sőt a szociális partnerek egymás közötti, a kollektív szerződésekhez hasonló szerződéséinél is. Ebben az esetben az állam törvényi,

vagy joganalógiával (ez utóbbival csak akkor, ha a joganalógiát szocialista időkből származó tilalmát eltörölné)⁶ élhetne és megvédhetné a társadalom érdekeit a rosszhiszemű hatalmi törekvésekkel szemben (Szabó, 1960; Eörsi, 1975). Ezzel összefüggésben itt is alkalmazható lenne a pedagógus sztrájkoknál és demonstrációknál már említett három irányú el nem kötelezettség elve.

Egy „jogi adu” azonban most is lenne az állam kezében, amivel felléphetne nemcsak az orvosi kamara, hanem minden kamara által elkövetésre kerülő tisztességtelenséggel szemben. Ez pedig az, hogy minden kamara, így a gazdasági, az agrár, és az ügyvédi kamara is a szakmai érdekvédelem mellett hatósági feladatokat is ellát. Következésképpen „Jánusz arcú” intézmény. Ebből pedig az következik, hogy az állam hatósági szerveivel tárgyalni kötelees és csak végső esetben nyúlhat a sztrájkhoz hasonló bojkott eszközéhez, de azzal is csak úgy, hogy hatósági jogkörénél fogva kötelees megakadályozni annak államellenes politikai jellegűvé válását. Hogy ez alkotmányjogilag is elismertté váljon szükséges lenne mindezt tételes-jogilag körülbástyázni és a joghézagokat az itt javasolt, vagy azokhoz hasonló megoldásokkal felszámolni.

DEMONSTRÁCIÓK AZ ELŐBB TÁRGYALT HÁTTEREK NÉLKÜL AZ ÁLLAMI INTÉZKEDÉSEKSEL SZEMBEN

Tapasztalható, hogy a kormány, vagy egyes szerveinek az intézkedéseivel szemben az előzőek során tárgyalattól függetlenül tömegdemonstrációkra kerül sor. Ilyen volt Magyarországon a második Orbán kormány idején 2014-ben az a demonstráció, amelyet az ellenzék azért szervezett, mert a kormány internetadókat tervezett bevezetni. Ennek megakadályozása érdekében óriási tüntetés szerveződött az ellenzék részéről a budapesti FIDESZ székház körül, amelynek kerítésén átmászva behatoltak a székházba, ezen kívül pedig kövekkel és laptopokkal betörték a székház ablakait és redőnyeit is annyira megrongálták, hogy azokat ki kellett cserélni. Ezen túlmenően az épületben felforgatták és összetörték a berendezéseket, beleértve a számítógépeket is. A kár óriási lett, ami miatt a résztvevőkkel és szervező pártokkal szemben kártérítési keresettel fordulhatott volna a FIDESZ a bírósághoz. Ezen kívül a külügyminisztérium bekérhette volna a tüntetésen aktívan résztvevő amerikai ideiglenes követségi ügyvivőt, Mark André Goodfriendet, számon kérve tőle a Magyarország belügyeibe történő nemzetközi jogot és a magyar szuverenitást durván sértő aktív részvételét a tüntetésben, ami miatt „persona non grata”-vá vagyis Magyarországon nem kívánatos személlyé nyilvánítva ki is lehetett volna utasítani Magyarországról.

Az ilyen és hasonló egyre élesedő demonstrációk mögött nagyon sok esetben gyaníthatóan az ellenzéki artikuláláson keresztül közvetetten olyan külső nyomás áll, amelynek gazdaságpolitikai érdekei mellett szólnak, hogy ne Magyarországon, hanem náluk épüljön fel az adott beruházás vagy náluk szervezzenek meg egy komoly bevételt jelentő rendezvényt.

ÖSSZEGEZÉS

Célkitűzésem ezzel az írással az volt, hogy a való életben megtörtént eseményeken keresztül rámutassak azokra az összefüggésekre, amelyek a munkaküzdelem, illetve munkaharc egyes jogintézményei, nevezetesen a sztrájk, a kizárás és a bojkott között fennáll és azt, hogy *a munkaküzdelem, illetve munkaharc eme egyes jogilag releváns intézményein keresztül miként válhat politikai küzdelemmé, politikai harccá. Ez szükségszerűen következik a jog és a politika kölcsönös összefüggéséből, ami megalapozza a jogpolitikát nemcsak gyakorlati, hanem tudományos diszciplínaként is.* A tényekkel, illetve az egyes jelenségekkel szembe kell nézni és kezelni is tudni kell azokat. A fent bemutatott események világosan rámutatnak arra, hogy az e téren fennálló *magyarországi izolált sztrájk szemlélet nem elegendő a munkaharcból eredő problémák kezelésére.* Ha nem figyelünk rá, vagy bagatellizáljuk, egy egyszerű lokális sztrájk vagy bojkott, valamint kiscsoportos tüntetés globálissá és országos méretűvé válhat, amit már kezelni igen nehéz. Az ilyen helyzetek kialakulásának megelőzése érdekében helyes lenne visszatérni a jogi személyek abszolút jogképességének elméletéről a jogi személyek korábbi relatív jogképességének a tanához és ezt beiktatni a Polgári Törvénykönyvnek a jogi személyek általános szabályait tartalmazó címébe is (Ptk. Első rész I. cím). Ez két okból is hasznos lenne. Egyrészt elejét lehetne ezzel venni, hogy gazdasági szervezetek a cégregisztrációban nyilvántartott gazdasági tevékenységüket illegális módon kiterjeszthessék, másrészt pedig a munkaügyi érdekvédelmi szervezetek munkaküzdelmi tevékenységüket ne terjeszthessék ki pártpolitikai harccá, a pártok pedig ne folyhassanak bele a munkaügyi érdekvédelmi szervezetek munkaküzdelmi tevékenységébe.

Elég csak utalni arra, hogy a párizsi Sorbonne Egyetemen 1968-ban kialakult diáksztrájk hogyan vált országos diáktüntetéssé, majd egész Franciaországra kiterjedő általános sztrájkká, amit Charles de Gaulle csak úgy tudott kezelni, hogy egy hétre eltűnve végigjárta az összes katonai parancsnokságot és a sztrájkoló munkásokat behívatta katonának, akik mint a francia hadsereg katonái, kötelesek voltak a munkát felvenni. Itt is azok a baloldali anarchisták voltak, akik politikáivá szélesítették ki a diáktüntetést, akik egészen a legutóbbi időig és részben még ma is az Európai Unió tisztségviselőiként vagy az Európai Parlament bal-liberális frakciói valamelyikében szerepelnek és lépnek fel Magyarországgal szemben. Elég e tekintetben Daniel Cohn-Bendit nevét felemlíteni, aki egészen 2014-ig EP képviselő volt. De tanulságul szolgálhat e téren még a nyugdíjkorhatár szükségszerű felemelése miatt nemrég lezajlott egész Franciaországra kiterjedt politikáivá fajult demonstráció, amit a szakszervezetek sztrájkknak hirdettek meg, de amihez illegális anarchista és bevándorló háttérű csatlakozók partalanná szélesítettek ki.

JEGYZETEK

- ¹ Megjegyzésre kívánczok, hogy az Eredeti Országos érdekegyeztetési Tanács megjelölés a Fidesz–KDNP koalíciós kormányzások idején Nemzeti Munkaügyi Tanáccsá változott jogszabály módosítással.
- ² 2011 előtt ez a fórum az 1992. évi Mt.-vel létrehozott Országos, illetve Nemzeti Érdekegyeztető Tanács volt (elnevezése a szerint cserélődött, hogy bal, vagy jobboldali kormány volt hatalmon), amit 2012-ben felváltott a 2012. évi új Mt.-vel párhuzamosan a szintén háromoldalú (három munkáltatói, három munkavállalói országos szövetség és a munkaügyi államtitkárság), "Versenyszféra és a Kormány Állandó Konzultációs Fóruma" (VÉKÁS).

- ³ Molnár János tudósítása a MOK 2023. febr. 5.-i küldöttgyűléséről és az azon hozott állásfoglalásról. Reflexió Takács Péter egészségügyi államtitkártól: Nettó hazugság a MOK állásfoglalása. *Magyar Nemzet*, 2023. febr. 9.
- ⁴ Törvényi analógiáról, vagyis „*analogia legis*”-ről, akkor beszélünk, ha a joghézagot valamely hasonló más tételes-jogi szabállyal, létező törvénnyel tölti ki a jogalkalmazó. Jogi analógiáról, vagyis „*analogia iuris*”-ről, vagyis jogi analógiáról akkor, ha a jogalkalmazó tételes-jogi szabály hányában metajurisztikus természetjogi jogelv alkalmazásával szünteti meg a joghézagot. A szovjet jog által befolyásolt közép- és kelet-európai jog csak a törvényi analógiát engedte alkalmazni, a joganalógiát nem (Szabó, 1960, Eörsi, 1965). A nyugat-európai és a transzatlanti jog mind a kettőt engedi. Ezt a svájci Civilgesetzbuch (CGB.) 4. cikkelye kifejezetten ki is mondja, felhatalmazva a bírót, ha a joghézag kitöltésére semmilyen analóg szabályt nem talál, lelkiismerete alapján dönthet.
- ⁵ MW: Ki fizette a tüntetések? Külföldi pénz áramlott a Tanítanék Mozgalomhoz. *Vas Népe*, 2023. aug. 19.
- ⁶ Szabó Imre szerint törvényi analógiára akkor van mód, ha egy jogágon belül egyik intézmény szabályozatlan, de ott lévő hasonló intézmény szabályozott, azzal a másiknál lévő joghézag kitölthető (Szabó, 1960), Eörsi szerint egy másik jogág hasonló intézményével (Eörsi, 1965).

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Berki Erzsébet (2022): Sztrájkok és beavatkozások. *Munkajog*, IV. 43-46., 48-49.
- Borbély Szilvia (1992): A spanyol érdekegyeztetési etalon. *Európa Fórum*, 4. 92-104
- Bódis Lajos (1994): Munkaügyi kapcsolatok állami szerepvállalással. A tripartizmus és a bipartizmus egymásra épülése Belgiumban. *Európai Fórum*, 4. 73-91.
- Bródy János (2000): A sztrájkjog nemzetközi és magyar standartjai. *Jogtudományi Közöny*, 11. 439-447.
- Eörsi Gyula (1965): *Összehasonlító polgári jog*. Akadémiai Kiadó. Budapest, 13.
- Fabók András (1995): Sztrájkokról és sztrájkjogról. *Magyar Jog*, 3. 174-183.
- Halmos Csaba (szerk.) *Sztrájkjog Magyarországon*. Complex (Wolters Kluwer), Budapest, 2010.
- Herczogh László (1999): Kormánykoncepció az érdekegyeztetés átalakításáról. *Munkaügyi Szemle*, 2. 9-13.
- Herczogh László (2009): A sztrájkot megelőző egyeztető eljárás. *Pécsi Munkajogi Közlemények*, 1. 107-110.
- Horion: *Le droit de grève – Suspension du travail et sanative garanti*. RCJB, 1966. 236-249.
- Hungler Sára (2023): A pedagógussztrájkok az ILO gyakorlatának tükrében. *Munkajog*, I. 17-23.
- Jura Europae, *Droit du travail – Arbeitsrecht*, Édition technique juris clateurs, Paris – C. H. Beck Verlag, München-Berlin. I-III. Vol/Band, 10-90. 30-60. Konfliktus kollektív/Kollektive Arbeitskonflikte: D., B., Fr., I., L., NL., DM., I; GB. (kilenc uniós tagország)
- Képesné Szabó Ildikó – Balczer Balázs (2016): *A sztrájkjog nemzetközi, európai és hazai gyakorlata*. Vasutas Szakszervezet Kiadása, Budapest, 2016
- Löwisch, Manfred (2004): *Arbeitsrecht*, Auflage 7. Werner Verlag, Stuttgart, 101-112
- Mayer-Maly Theo (1967): *Probleme des Arbeitskampsrechts*. Juristische Blätter 1-12
- Pál Lajos (1190): A sztrájkokkal kapcsolatos egyes jogi kérdések megítélése a svájci bírói gyakorlatban. *Magyar Jog*, 1990/3.
- Prugberger Tamás – Tatár Irén (1994): A munkaküzdelem jogi szabályozása. *Európa Fórum*, 2. 114-123.
- Prugberger Tamás (2000): *Európai és magyar összehasonlító munka- és közszolgálati jog*. Budapest: KJK-KERSZÖV, 69. és 89.
- Prugberger Tamás (2010): A munkaküzdelem magyar jogi szabályozása reformjához. *Jogtudományi Közöny*, 12. 658-663.
- Prugberger Tamás – Kenderes György (2011): A munkaküzdelem magyar jogi szabályozásának és gyakorlatának aktuális kérdései. *Miskolci Jogi Szemle*, 2. 5-16.
- Prugberger Tamás – Nadas György (2015): *Európai és magyar összehasonlító kollektív munkajog*, Wolters Kluwer Kiadó, Budapest, 171-189.
- Prugberger Tamás (2019): A nyomásgyakorlás eszközrendszere az iparszerű gazdasági szolgáltatás és a munkavégzés világában. *Gazdaság és Jog*, 11. 1-7.
- Prugberger Tamás (2022): Az orosz-ukrán háború neuralgikus kérdései. *Valóság*, 9. 4-7.

- Radnay József (1990): A magyar sztrájk törvény. *Magyar Jog*, 12. 93-106
- Radnay József (1992): A sztrájk jog egyes kérdései a külföldi jogrendszerekben. *Munkügyi Szemle*, 5. 30-40.
- Radnay József (1995): *A sztrájk egyes kérdései a külföldi gyakorlatban.*
- Rens, Johan (1992): A munkügyi kapcsolatok holland modellje. *Európa Fórum* 4. 19-27.
- Strasser, Rudolph (1989): *Kollektives Arbeitsrecht.* Manzsche Verlag, Wien, 138-148
- Szabó Imre (1960): *A jogszabályok értelmezése.* Akadémiai Kiadó. Budapest, 409-427.
- Szilágyi János Ede – Hrecska-Kovács Renáta (szerk.) (2021): *A sztrájk jog összehasonlító elemzése egyes európai államokban*
MFI Tudományos Közleményei 3. Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet, Budapest
- Tomandel, Theodor (1965): *Streik und Aussperrung als Mittel des Arbeitskampfes.* C.H. Beck Verlag, München
- Trócsányi László id. (1989): A munkaharc a Német Szövetségi Köztársaság és Ausztria Jogában. *Jogtudományi Közlöny*,
2. 102-105
- Zöllner, Wolfgang – Loriz, Karl Georg – Hergenroder, Kurt Wolfgang (2008): *Arbeitsrecht.*, 6. Auflage, Verlag C. H. Beck, München. 413-451